

Către: **Președinția Republicii Moldova**

Parlamentul Republicii Moldova

Guvernul Republicii Moldova

Copie: **Ministerul Economiei și Infrastructurii**

Ministerul Finanțelor

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

Serviciul Fiscal de Stat

Serviciul Vamal

Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor

Inspectoratul de Stat al Muncii

Nr. 27/2020 din 18.03.2020

Ref.: Măsurile prioritare pentru susținerea mediului de afaceri în condițiile crizei epidemiologice

Stimate Doamne, Stimați Domni,

Asociația Businessului European (EBA Moldova) Vă adresează cele mai înalte considerațiuni și în contextul evoluției situației epidemiologice determinată de răspândirea virusului de tip nou Covid – 19 la nivel național și internațional EBA Moldova apreciază înalt efortul depus de Instituțiile de stat în combaterea acestei maladii precum și măsurile de remediere a consecințelor generate de situația în cauză.

Astfel, susținem măsurile întreprinse de Guvernul Republicii Moldova pentru combaterea răspândirii virusului Covid-19 în special acțiunile care vizează protecția sănătății publice. Totodată, subliniem că limitarea sau întreruperea activităților economice, precum și desfășurarea activității în condițiile actuale devine o provocare extremă pentru mediul de afaceri.

În acest context, luând în considerare experiența țărilor afectate de evoluția virusului și măsurile impuse care au avut impact negativ asupra activității antreprenoriale, considerăm că autoritățile publice centrale și mediul de afaceri trebuie să aibă o abordare în trei dimensiuni: păstrarea echilibrului socio-economic și fiscal-bugetar, acțiuni concrete pe cele mai afectate și importante sectoare și etapizarea acestora într-o matrice de risc, astfel încât ele să fie prioritizate în funcție de modul în care evoluează situația din economie.

EBA Moldova apreciază înalt efortul Guvernului de a prevedea o serie de măsuri de ordin economic pentru susținerea businessului în condițiile crizei actuale, în special prin:

- Reducerea semnificativă a ratelor dobânzii de bază naționale, ce concomitent va impacta și reduce împrumuturile bancare acordate companiilor pentru a îmbunătăți lichiditatea lor,
- Diminuarea cotei TVA pentru sectorul HORECA,
- Amânarea termenului de plată a impozitului pe venit pentru trimestrul I și II.

Suplimentar la măsurile enunțate, EBA Moldova vine cu un set de acțiuni **de ordin fiscal și economic** menite să susțină sectorul privat, după cum urmează:

1. **Fluidizarea comerțului internațional prin permiterea tuturor transporturilor de marfă să intre/iasă pe/din teritoriul Moldovei.** Reiterăm pe aceasta cale importanța vitală pentru unele produse/mărfuri (sectorul farmaceutic, agro-alimentar, agricol, industrial etc) precum și necesitatea asigurării lor în timp util, pentru a nu amplifica criza. Subliniem că închiderea frontierelor nu trebuie să aibă niciun

EBA – European Business Association

30, Vlaicu Pârcălab Str. - MD 2012 Chișinău - Republic of Moldova

Phone: +373-22-907025 - Email: info@eba.md- www.eba.md

impact asupra fluxurilor de mărfuri necesare aprovizionării țării și pentru a nu obstrucționa în plus baza activității economice;

2. **Amânarea și eşalonarea termenilor de plată a impozitelor și taxelor, împreună cu amânarea corespunzătoare a termenelor pentru depunere a declarațiilor fiscale.** În acest sens, în primul rând considerăm necesar ca termenul de plată pentru impozite și taxe salariale să fie amânat cu cel puțin 60-90 de zile pentru a sprijini mediul de afaceri în vederea menținerii lichidităților care vor fi îndreptate spre măsuri care au drept scop susținerea angajaților. Această măsură, evident, trebuie să fie sincronizată cu amânarea corespunzătoare a termenilor de prezentare a declarațiilor fiscale ce țin de impozite și taxe salariale, mai mult, în contextul în care nu există claritatea privind statusul rapoartelor de muncă în această perioadă. În același timp, este necesară amânarea termenilor de plată și de declarare și pentru alte impozite și taxe anuale, trimestriale, lunare – până cel târziu 31 mai 2020. Totodată, considerăm necesar acordarea reducerii la impozite pentru contribuabilii care achită obligațiile fiscale în termen în perioada urgenței de sănătate publică.
3. **Amânarea termenilor pentru depunere a situațiilor financiare și a rapoartelor statistice și eliminarea obligației de efectuarea auditului obligatoriu extern pentru anul 2019 pentru întreprinderile medii și mari.** Procesul de pregătire a situațiilor financiare este unul complex care necesită prezența efectivă a echipelor din departamentele financiare ale companiilor la locul de muncă. Or, în situația de față, întru asigurarea sănătății la locul de muncă, majoritatea companiilor a luat decizia prudentă, în linie cu recomandările Guvernului, de a limita prezența fizică a angajaților la birou. Mai mult, în cazul întreprinderilor medii și mari care, conform legislației, începând cu anul 2019 sunt supuși unui audit extern obligatoriu, finalizarea auditului în condițiile actuale nu este posibilă. Considerăm necesar amânarea termenilor pentru prezentarea situațiilor financiare până cel puțin 31 mai 2020 cu excluderea obligativității efectuării auditului extern al situațiilor financiare pentru anul 2019. Concomitent, trebuie să fie amânate și termenii pentru prezentarea rapoartelor statistice.
4. **Finalizarea controalelor fiscale în curs la distanță sau suspendarea controalelor fiscale în curs.** Considerăm necesar în condițiile epidemiologice create limitarea interacțiunilor inter-umane. În acest sens, solicităm că în primul rând să fie întreprinse măsuri din partea autorităților fiscale pentru finalizarea controalelor fiscale în curs prin tool-urile de lucru și verificare la distanță, iar în cazul în care acest lucru nu este posibil – să fie suspendate.
5. **Plata urgentă a tuturor datoriilor sau rambursărilor pe care statul le are de făcut către companii (inclusiv restituirea TVA) și sistarea temporară a executării silite de către IFS (ordine incasso) pentru a asigura companiile cu mai multe lichidități care pot fi direcționate pentru menținerea angajaților și a obligațiilor existente aferente afacerii.**
6. **Introducerea stimulentei fiscale adiționale pentru susținerea mediului de afaceri în procesul de prevenirea, eradicarea și combaterea COVID-19.** Considerăm important ca statul să vină în sprijinul mediului de afaceri și să introducă anumite stimulente fiscale, cum ar fi:
 - posibilitatea de a deduce integral cheltuielile suplimentare suportate de contribuabili (inclusiv și donații efectuate de contribuabili) în anul curent pentru prevenirea, eradicarea și combaterea COVID-19,
 - scutire de taxa pentru dispozitivele publicitare pentru agenții de reclamă care plasează publicitate socială privind combaterea cu COVID-19,
 - permiterea la deducere a compensațiilor prejudiciilor achitate de către agenții economici pe contractele de livrare mărfuri/servicii (cu excepția celor achitate între persoane interdependente) în legătura cu imposibilitatea de executare/întirzierea pe perioada urgenței de sănătate publică, având în vedere că nu pot confirma impedimentul în afara controlului debitorului (forța majoră) în lipsa declarării carantinei/situației excepționale și în lipsa unei autorități care să confirme documentar situația,
 - Neimpozitarea la angajat, cât și deducerea integrală la companie a cheltuielilor de transport cu taxi spre/de la serviciu ori spre/de la client pe perioada urgenței de sănătate publică.
7. **Reducerea semnificativă a ratelor dobânzii de bază naționale,** ce concomitent va impacta și reduce împrumuturile bancare acordate companiilor pentru a îmbunătăți lichiditatea lor.

8. **Pentru industriile grav afectate in aceste momente (turism, transport de persoane si mărfuri, HORECA, industria AgroAlimentară, Construcții și Producția industrială, comerț de bunuri altele decât comerțul cu alimente sau medicamente, producția de autovehicule și /sau componente pentru industria automotive),** solicitam acordarea de beneficii fiscale care să le permită jucătorilor aferenți să asigure continuitatea businessului și menținerea locurilor de munca pentru angajați, precum și să motiveze angajații (acolo unde e cazul) să iasă la muncă și să își continue activitățile în regim normal. Măsurile pe care le solicităm sunt: preluarea de către stat/acoperirea de către stat a plăților/taxelor/contribuțiilor și impozitelor salariale pentru lunile Februarie, Martie, Aprilie și Mai. Această partajare a obligațiilor fiscale între sectorul public și privat este imperativă în mod special în contextul șomajului tehnic, măsură ce va fi implementată de mulți angajatori în perioada de criză. Astfel, angajatorii ar putea plăti salariile nete integral către angajați pentru lunile Februarie și Martie și vor avea timp să găsească soluții pentru lunile Aprilie și Mai.
9. **Crearea unui sistem de finanțare (fie prin acordarea de credite guvernamentale, fie prin garantarea de către guvern a împrumuturilor comerciale)** îndreptat către acele companii din Republica Moldova care își îndreaptă producția (indiferent dacă au deja capacitate sau sunt dispuse să își reorienteze producția) către producerea de materiale și echipamente necesare în combaterea COVID-19 (de exemplu, echipamente de protecție medicală, producția de biocide, etc.).
10. **Efectuarea plății integrale a indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă din mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat.**

În situația în care cvasitotalitatea angajatorilor sunt afectați de măsurile restrictive dispuse de autorități pentru prevenirea răspândirii virusului COVID-19 și din perspectiva declarării stării de urgență, mulți angajatori sunt puși în situația de a intra în regimul de staționare, reglementat de art. 80 (indice 1) alin.(1) , lit.a) al Codului Muncii.

Constatăm, însă, că retribuirea de 2/3 din salariul de baza, raportată la dimensiunea națională a problemei, imposibilitatea generării veniturilor pe aceasta perioadă și durata considerabilă, va crea dificultăți grave angajatorilor de a plăti aceasta retribuție și-i va împinge către faliment.

În contextul celor expuse și având drept scop depășirea eventualelor deficiențe legate de raporturile de muncă, propunem următoarele măsuri:

1. **Reducerea nivelului retribuției** prevăzut de articolul 801 alin.(2) al Codului muncii până la 40%, dar nu mai puțin de salariul minim pe unitate de timp, pentru perioada stării de urgență. Alternativ, implementarea unui sistem care să ajute angajatorii să suporte actualul nivel al indemnizației pe durata șomajului tehnic, indiferent dacă acest sistem presupune eliminarea taxelor și a contribuțiilor pentru aceste indemnizații sau implementarea unui sistem de co-plata împreună cu bugetul de stat;
2. În contextul **asigurării continue a forței de muncă, prestării de servicii de către companii străine**, în favoarea proiectelor și întreprinderilor de importanță națională, activitatea cărora nu poate fi sistată, permiterea experților și angajaților străini, care nu pot fi înlocuiți cu angajați din Moldova să își presteze serviciile în baza unui permis special pentru persoane fizice și eliberarea permiselor respective în regim de urgență. Totodată, este absolut necesar de a permite extinderea automată a valabilității documentelor imigraționiste;
3. **Suspendarea efectuării controalelor la angajatori**, de către instituțiile abilitate cu funcția de control;
4. **Introducerea plăților sociale de către Guvern** pentru salariații ce au rămas acasă (în mod similar ca în România);
5. **Recomandarea angajatorilor, în cazurile când nu este posibilă prestarea muncii de la domiciliu, să aplice staționarea activității companiei** în temeiul art. 801 alin. (1) lit. a), Codul Muncii;
6. **Modificarea reglementărilor din Codul Muncii (pe durata stării de urgență) care vizează munca la domiciliu în așa fel încât acestea să permită implementarea imediată și fără efectuarea vreunei proceduri speciale de către angajator și, în acest context, suspendarea aplicabilității reglementărilor de sanătate și securitate în munca în ceea ce privește munca la domiciliu;**
7. **Interzicerea desfacerii contractelor individuale de munca la inițiativa salariatului** în domeniile ce țin de securitatea statului și luptei contra infecției COVID-19. Propunerea vine să asigure statul ca nu va

- rămâne fără forța de muncă cheie, care va avea menirea să asigure buna funcționare/securitate a statului și luptei contra Coronavirusului;
8. **Interzicerea dreptului la greva pe durata perioadei stării de urgență;**
 9. **Acordarea posibilității de a se dispune concedii fără plată în limita maximă de 10 zile lunar cu consultarea sindicatelor sau a reprezentanților salariaților (fără acordul fiecărui salariat);**
 10. **Extinderea modalităților efective de reducere a programului de lucru,** astfel încât angajatorul să poată reduce programul de lucru până la un minim de 2-3 zile pe săptămână sau diminua durata zilnică a timpului de lucru, cu reducerea corespunzătoare a salariului, în funcție de specificul angajatorului (ex. centrele comerciale au redus programul de funcționare a magazinelor), astfel încât să fie conservate cât mai mult posibil locurile de muncă prin evitarea concedierilor;
 11. **Posibilitatea dispunerii unilaterale a programelor de lucru individualizate** în contextul actual, cu informarea prealabilă a salariatului - modificarea timpului de lucru și a programului de lucru (sub aspectul orelor de începere și terminare) astfel încât angajatorii să poată asigura prezența, în același timp la munca, a unui număr de salariați care să nu favorizeze răspândirea virusului COVID-19;
 12. **Instituirea unor derogări de la limitele actuale ale timpului de lucru,** atât în ceea ce privește perioadele de referință pentru calculul acestuia, cât și timpii de repaus săptămânal;
 13. **Asigurarea de către Guvern a disponibilității spre achiziție în Republica Moldova a unui număr suficient de echipamente de protecție (măști speciale, ochelari de protecție, mănuși chirurgicale)** împotriva răspândirii virusului COVID-19 pe care angajatorii să le poată procura în vederea distribuirii către salariații pentru care munca de la domiciliu (în orice formă) nu este posibilă din orice motiv;
 14. **Elaborarea unui set de măsuri care să permită angajatorilor să ia măsuri eficiente de protecție a salariaților care sunt considerați de OMS ca încadrând-se în grupa vulnerabilă de persoane în ceea ce privește virusul COVID-19, fără acordul salariaților.**

Mai mult ca atât, ținând cont de evoluția socio-economică în contextul crizei epidemiologice, EBA Moldova nu se va limita la propunerile invocate supra, dar va reveni cu alte propuneri aferente gestionării crizei date.

Reieșind din cele menționate, solicităm respectuos luarea în considerare propunerile înaintate și de asemenea subliniem despre deschiderea și susținerea EBA Moldova în depășirea situației actuale de criză din Republica Moldova.

Cu deosebit respect,

Mariana RUFA,
Director Executiv
Asociația Businessului European

